

Anarchizm tołstojowski

Wincenty Kołodziej

Lew Tołstoj urodził się w 1828 r. w Jasnej Polanie, w tulskiej guberni. Studiował w Kazaniu wschodnie języki, a w Petersburgu prawo. Wstąpił następnie do wojska i w randze oficera pełnił służbę na Kaukazie. Po wojnie krymskiej, w której brał udział, przeszedł do rezerwy osiedlając się w Petersburgu. W latach 1857-1861 odbywał podróż po Niemczech, Francji, Włoszech i Szwajcarii, spotykając się z wieloma ludźmi, w tym i anarchistą P. Prodhonem. Powrócił do kraju i osiedlił się w swej rodzinnej posiadłości, zajmując się gospodarstwem, twórczością literacką i publicystyką polityczną.

Koncepcje ideowe Tołstoja przedstawione zostały w szeregu jego pracach, z których należy szczególnie wymienić: O spowiedzi (1879), Krótkie wyjaśnienie Ewangelii (1880), W czym moja wina (1884), Co mam robić w życiu (1885), Panowanie Boże wewnątrz nas (1893). Koncepcji swych sam Tołstoj nigdy nie utożsamiał z anarchizmem, od którego zdecydowanie się odcinał, uważając się za chrześcijanina, podczas gdy anarchistów traktował jako ateistów i rewolucjonistów.

Fundamentem tej koncepcji politycznej była zasada, że najwyższym prawem człowieka jest miłość do Boga i drugiego człowieka, wobec czego Tołstoj stanął na stanowisku, iż na zło nie należy odpowiadać złem, co jest podstawową zasadą religii chrześcijańskiej. Uważał jednak, że zasada miłości bliźniego została przez kościoły chrześcijańskie we współczesnym świecie wypaczona, przez odejście od nauki Chrystusa. Kościoły – zarówno katolicki, prawosławny, jak i protestancki, hołdują zarozumiałości, uległości wobec władzy państwowej, stosowaniu gwałtu w stosunku do wiernych, a ponadto brak w nich miłości, sprawiedliwości, ducha życia. Propaguje się w nich kult śmierci i życia pozagrobowego. Tymczasem nauka Chrystusa, zdaniem Tołstoja, to przede wszystkim umiłowanie życia, ruchu i miłości, bez których człowiek nie może żyć, jeśli pragnie być człowiekiem i prowadzić rozumne życie. Oznacza to, że koncepcje Tołstoja mają podłoże racjonalistyczne, podczas gdy działania kościołów chrześcijańskich – irracjonalne, przystosowane do współczesnej obłudnej rzeczywistości. Kościoły ochraniają tę obłudę, akceptując wyzysk i nierówność społeczną, odwołując się przy tym do sprawiedliwości niebiańskiej.

Ponieważ człowieka zewsząd otacza zło, dlatego powinien się jemu przeciwstawić, pokornym i pokojowym stosunkiem do tego, co czyni zło. Oznacza to, że na zło trzeba odpowiadać dobrem, a jedyną formą walki z tym złem powinien być jego bojkot. Lew Tołstoj za zło uważa też państwo i władzę. Tej ostatniej należy się przeciwstawić poprzez bojkot wszelkich struktur organizacyjnych, ułatwiających sprawowanie władzy. Będzie to więc bojkot sądów, wojska, policji, administracji, urzędów podatkowych, itp., wyrażający się myślową alienacją wobec państwa i władzy, na rzecz zajęcia się życiem codziennym. Negatywny stosunek miał Tołstoj do życia miejskiego i rozwijającego się przemysłu, pozytywny zaś do życia i pracy na wsi, wychwalając jej użyteczność i bliski kontakt z naturą. Był więc zwolennikiem fizjokratów. Uważał, że ziemia powinna należeć do tych, co ją uprawiają i na niej żyją, ale przejęcie jej przez naród, dokonać się powinno nie przez bunty, demonstracje, rewolucje i uchwały parlamentu, lecz poprzez bojkot uprawy ziemi obszarnej i powinności dworskich. Tym sposobem, wg niego, można zmusić właścicieli ziemskich do oddania ziemi w ręce chłopów.

W latach 90-tych XIX wieku idee Tołstoja znalazły swych zwolenników w osobach W. Czertkowa, D. Hilkowa, B. Biriukowa, I. Golbinowa-Posadowa, I. Tregubowa i A. Podjańskiego, którzy rozwijali twórczo koncepcję swego nauczyciela, prowadząc działalność polityczną i wydawniczą zarówno w kraju, jak i zagranicą. W Rosji wydawali rozprawy polityczne i dziennik "Orałom", zaś w Londynie dziennik "Swobodnoje słowo" pod redakcją W. Czertkowa.

Z powyższego przeglądu koncepcji politycznej Tołstoja widać wyraźnie istnienie w jego poglądach idei anarchistycznych, takich jak: negacja władzy, państwa i wszelkich struktur politycznych. Uzasadnia to określenie koncepcji politycznych Tołstoja jako anarchizmu chrześcijańskiego, który ma trwałe miejsce w historii Rosji i w badaniach naukowych.

Anarcho-Biblioteka
Dobry pieróg to wywrotowy pieróg

Wincenty Kołodziej
Anarchizm tołstojowski

pl.anarchistlibraries.net